

Навчання у Німеччині

Перше видання
2009

DAAD

Deutscher Akademischer Austausch Dienst
German Academic Exchange Service

Publisher

Information Center Kyiv
Peremohy Av. 37, Bldg. 6, 2nd Floor
Kyiv 03056 (Ukraine)

Тел./факс +380 44 406-82-69

Тел. +380 44 406-85-41

www.daad.org.ua

Opening hours: Mo-Fr 11–13h, 14–17h

Editor: Dr. Siegbert Klee

On behalf of DAAD

Deutscher Akademischer Austausch Dienst

German Academic Exchange Service

Kennedyallee 50, 53175 Bonn (Germany)

www.daad.de

The information contained in this brochure
was compiled with
greatest possible care. However a guarantee
for the correctness of
the contents cannot be given.

Layout Loewenstern Padberg GbR,
Bonn (Germany)

Print-run November 2009 – 2,000

Copy Deadline: November 2009

© for all pictures by DAAD | Dörthe Hagenguth (cover)

The pictures are not to be distributed to third parties.

This publication was funded by the
German Federal Ministry of Education and Research

**Bundesministerium
für Bildung
und Forschung**

Зміст

Вступ	6
Система вищої школи	
Огляд типів німецьких ВНЗ	7
Університети й рівноцінні їм ВНЗ. Університети прикладних наук. Художні, кінематографічні та музичні ВНЗ. Державні та приватні ВНЗ. Навчальна реформа в ході Болонського процесу	8
Види дипломів	9
Бакалавр. Магістр. Державний іспит. Доктор	
Міжнародні навчальні програми	9
ВНЗ та його підрозділи	
Факультети та відділення	11
Відділ міжнародних зв'язків	11
Студентський парламент, студентський комітет і студентські представництва	11
Ректор, президент і сенат	11
На шляху до ВНЗ. Допуск до навчання	
Підтвердження достатньої підготовки до навчання	14
Право на допуск до навчання у німецькому ВНЗ. TestAS для іноземних студентів. Іспит на встановлення знань та підготовчий коледж. Сертифікат про достатній рівень володіння німецькою мовою	15
Іспит TestDaF. Іспит DSH	
Подання документів	
на вступ та зарахування на навчання	
Подання документів на вступ до ВНЗ: безпосередньо або через uni-assist	17
Зарахування	18

Умови в'їзду та перебування у Німеччині

Віза та дозвіл на проживання	19
Віза для подання заявки на навчання.	
Віза з метою навчання. Дозвіл на перебування	
Фінансові передумови	20
Медичний огляд	20
Робота і навчання	20

Витрати, грошові збори, можливості підтримки

Скільки коштує навчання	21
Прожитковий мінімум. Семестрові внески та адміністративні збори.	
Плата за навчання. Медичне страхування та страхування від нещасних випадків	
Можливості фінансування	23
Стипендії. Робота під час навчання	

Поради на початку навчання

Проживання	25
Помешкання на перші дні. Студентські гуртожитки.	
Особливі послуги студентського профкому. Приватний ринок житла.	
Планування навчання	26
Порядок навчання та розклад занять. Консультації та підтримка.	
Студентське життя	27
Студентські спільноти	28

Вступ

Навчання за кордоном, можливо, у зовсім незнайомій для вас країні, завжди є захоплюючим випробуванням. Зміна життєвих обставин принесе вам нові враження та розширить горизонти. Навчання в Німеччині – в центрі Європи – надасть вам незабутній досвід.

Німеччина пропонує численні можливості для навчання та проведення досліджень. Німецькі ВНЗ мають добру репутацію у всьому світі. Вони дають важливі імпульси інноваціям та прогресу, також і на світовому рівні. ВНЗ, забезпечені сучасним обладнанням, пропонують студентам оптимальні умови для успішного навчання.

Німецький освітній ландшафт у сфері вищої школи різноманітний: тисячі навчальних програм, понад 300 вищих навчальних закладів та різні види дипломів дадуть вам можливість обрати навчання, яке б найкраще задовольняло ваші потреби. Ви можете навчатися в університетах наукового спрямування, в університетах прикладних наук, зорієнтованих на практику, у мистецьких навчальних закладах. Крім того, якщо ви вже здобули вищу освіту, ви можете навчатися в аспірантурі або на післядипломній програмі.

У вищих навчальних закладах Німеччини навчаються та проводять дослідження близько 250 000 іноземців з усього світу, що становить 12% від всіх студентів в Німеччині. За кількістю українці посідають шосте місце поміж всіх іноземних студентів – на сьогодні до німецьких ВНЗ зараховані 9000 українських студентів.

Сподіваємося, що цією брошурою ми допоможемо вам на шляху до обраного вами німецького університету. В ній ви знайдете загальну інформацію про систему вищої освіти у ФРН, дізнаєтеся про вимоги німецьких університетів до іноземних абітурієнтів, необхідні документи для вступу, фінансові умови перебування студентів у Німеччині та знайдете багато корисних порад.

Система вищої школи

Огляд типів німецьких ВНЗ

Той, хто хоче навчатися у Німеччині, має вибір серед понад 13 500 навчальних програм та спеціальностей, які пропонують 355 державних та державно визнаних ВНЗ. Загалом німецькі ВНЗ можна розподілити на три типи:

Університети й рівноцінні їм ВНЗ орієнтуються переважно на навчання та дослідження. Університети пропонують широкий фаховий спектр. Деякі з них спеціалізуються на певних професійних галузях, наприклад, технічній, медичній, спортивній, політичній, економічній і педагогічній галузях. Якщо ви хочете після отримання диплому навчатися в аспірантурі, університет – ваш найкращий вибір.

Навчання в **університетах прикладних наук** більш тісно пов'язане з практикою, аніж у звичайних університетах. Студентів безпосередньо готують до вимог професійного життя, а тривалість навчання зазвичай менша. ВНЗ прикладних наук охоплюють такі галузі, як техніка, економіка, інформаційні технології, дизайн, соціальні науки, педагогіка, технічне обслуговування та природничі науки. Крім того, існують ВНЗ прикладних наук державного та федерального підпорядкування, що готують до роботи в державних установах.

Примітка

Вища освіта в Німеччині здебільшого підпорядкована окремим федеральним землям. Кожна з 16 земель має власні закони та норми у сфері вищої освіти.

Художні, кінематографічні та музичні ВНЗ пропонують навчання за спеціальностями образотворче мистецтво, дизайн, театральні декорації, графіка, інструментальна музика та спів. Деякі ВНЗ прикладних наук, які спеціалізуються у сфері сучасних медій, готують майбутніх режисерів, операторів, сценаристів та інших спеціалістів у галузі кіно- та телеіндустрії. Умовою для навчання у художньому, кінематографічному або музичному ВНЗ є особливий мистецький талант, підтверджений успішно складеним іспитом на придатність до професійного навчання. Для того, щоб студенти могли розвивати власний мистецький стиль, вони мають багато простору для організації навчання та отримують інтенсивну підтримку від викладачів.

Державні та приватні ВНЗ

Більшість ВНЗ Німеччини фінансуються державою. Деякі ВНЗ існують за рахунок протестантської або католицької церкви.

Крім цього існує понад 80 приватних вищих навчальних закладів, дипломи яких визнані державою. Більшість з них – це університети прикладних наук. Приватні ВНЗ часто налагоджують контакти з підприємствами, які можуть стати у пригоді майбутнім випускникам. Це має свою ціну: абітурієнти повинні пройти відбіркове тестування та сплатити до 20 000 євро на рік. Нині близько 3% усіх студентів навчаються у приватних ВНЗ. Якість освіти як у державних, так і у державно визнаних приватних ВНЗ є високою. Майже всі державно визнані ВНЗ зареєстровані на веб-сторінці www.hochschulkompass.de

Навчальна реформа в ході Болонського процесу

Німецькі ВНЗ знаходяться на переломному етапі. Для того, щоб зміцнити міжнародну конкурентоспроможність ВНЗ у Європі, у 1999 році в італійському місті Болонья уряди 29 європейських країн підписали договір про створення до 2010 року єдиного освітнього простору. Метою було введення аналогічних спеціальностей та дипломів в усіх ВНЗ країн-учасниць, щоб зробити систему освіти на території усієї Європи прозорою. Це має підвищити мобільність студентів, полегшити визнання дипломів за кордоном та сприяти змаганням ВНЗ за «найкращі умови». Найголовніше положення Болонського процесу, до якого вже приєдналося 46 країн світу, – це двоступенева система освіти з дипломами, які видаються за однаковими критеріями по всій Європі: у бакалавраті здобуваються базові знання за спеціальністю, а у магістратурі знання можна поглибити і доповнити.

Дипломи бакалавра та магістра мають замінити існуючі до того дипломи. Однією з інших особливостей системи є більша орієнтація навчання на потреби ринку праці. Той, хто не прагне займатися науковою діяльністю, може отримати перший освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра, який дає право займатися трудовою діяльністю.

Навчання за новою системою поділене на модулі. Модуль в свою чергу складається з тематично пов'язаних лекцій, семінарів та вправ і може тривати максимум 2 семестри. Колишній поділ навчання на перший (**Grundstudium**) та основний (**Hauptstudium**) етапи було скасовано. За кожен успішно пройдений модуль студент отримує бали згідно європейської кредитно-трансферної системи (ECTS), яка визначає загальне навантаження студента, необхідне для успішного завершення навчання.

Той, хто успішно завершив навчання, отримує серед офіційних документів додаток до диплома (**Diploma Supplement**). Він містить уніфіковані дані про види дипломів та пов'язану з ними успішність. Завдяки цьому має полегшитись та поліпшитись оцінювання університетських дипломів в разі продовження навчання або під час пошуку роботи.

Подальша інформація

www.hrk.de

Веб-сторінка Конференції ректорів вищих шкіл, об'єднання державних та державно визнаних ВНЗ Німеччини, яка містить, серед іншого, інформацію про Болонський процес

Види дипломів

В німецьких університетах ви можете отримати наступні види дипломів:

Бакалавр (B.A., B.Sc., Bachelor of Engineering тощо): це перший академічний ступінь, який визнається на міжнародному ринку праці. Навчання у бакалавраті триває від шести до восьми семестрів. Після отримання диплому студенти можуть працювати за спеціальністю або продовжити навчання у магістратурі.

Магістр (M.A., M. Sc., Master of Engineering тощо): це другий академічний ступінь, який можна здобути у німецькому університеті. Передумовою для цього є наявність диплома бакалавра. Протягом одного-двох років студенти поглиблюють свої знання за фахом. Після закінчення навчання можна починати професійне життя або ж вступати до аспірантури.

Державний іспит (Staatsexamen): це не академічний ступінь, а державне визнання здобутої освіти. Це означає, що порядок складання іспиту встановлюється не університетом, а Федеральною землею. Крім того, іспити проводяться під державним наглядом. Той, хто хоче працювати в Німеччині лікарем, адвокатом, вчителем або фармацевтом, має скласти такий іспит. Перший державний іспит можна скласти після успішного завершення навчання за спеціальностями право, медицина та фармацевтика, а також педагогіка. Після цього, закінчивши практичну частину навчання, можна скласти Другий державний іспит та / або почати навчання в аспірантурі. Перед складан-

ням іспиту слід перевірити, чи визнається він у вашій країні.

Доктор (Doktor, PhD): навчання в аспірантурі, в рамках якого готується наукова робота (дисертація), закінчується присвоєнням ступеня доктора. Тривалість навчання залежить від відповідної наукової теми; як правило, вона складає від двох до п'яти років. Існує дві можливості навчання в аспірантурі: робота над дисертацією під керівництвом професора з вільним вибором теми дисертації або навчання в рамках структурованої аспірантської програми (**Graduiertenkolleg, Graduate School, internationales Promotionsprogramm**).

Подальша інформація

www.hochschulkompass.de

Пошук вищих навчальних закладів

www.daad.de/research-explorer

пошукова система, створена спільно DAAD та DFG, містить інформацію про понад 17 000 науково-дослідних установ Німеччини.

Міжнародні навчальні програми

Для того, щоб підвищити інтерес іноземних абітурієнтів до навчання у Німеччині, було введено міжнародні бакалаврські та магістерські програми, мовою викладання яких є переважно англійська. Деякі навчальні програми або окремі предмети пропонуються також іспанською або французькою мовою.

Міжнародні бакалаврські, магістерські та аспірантські програми вирізняються високим академічним рівнем та добре структурованими навчальними

програмами. Паралельно з навчанням пропонуються мовні курси та інтенсивна підтримка студентів. Як правило, близько половини учасників таких програм походять з-за кордону. На веб-сторінці DAAD ви знайдете детальнішу інформацію про більш ніж 800 таких курсів.

Німецькі ВНЗ пропонують не лише міжнародні програми, існує також цілий ряд спільних програм з партнерськими ВНЗ з-за кордону. Той, хто обере для себе таку інтегровану програму, проведить певну кількість семестрів у партнерському ВНЗ. Основою для студентського обміну є домовленості між двома або більше ВНЗ. Досягнення під час навчання у партнерському ВНЗ повністю визнаються у ВНЗ на батьківщині, тому таке перебування не подовжує строк навчання. На деяких з цих програм співпраця настільки розвинена, що студенти проводять більшу частину навчання за кордоном та отримують зрештою дипломи обох ВНЗ. Передумовою для навчання за такою системою є добре знання мов, на яких ведеться викладання.

Подальша інформація

www.daad.de/international/programmes

База даних DAAD, що містить інформацію про міжнародні бакалаврські, магістерські та аспірантські програми.

www.das-ranking.de

Веб-сторінка газети «Die Zeit» з результатами рейтингу ВНЗ.

www.hochschulkompass.de

Веб-сторінка Конференції ректорів вищих шкіл з інформацією про можливості навчання у Німеччині та міжнародні партнерства німецьких університетів.

www.studienwahl.de

Веб-сторінка, створена Федеральним агентством праці та Комісією Федерації та Земель, що містить інформацію про навчальні можливості.

ВНЗ та його підрозділи

Факультети та відділення

Вищі навчальні заклади поділяються на факультети (**Fakultät**) або відділення (**Fachbereich**), якими керує обраний декан і які беруть участь в укладанні навчальних програм та розкладу занять. У межах факультетів і відділень існують окремі інститути або семінари. Зазвичай там розміщені галузеві бібліотеки.

Відділ міжнародних зв'язків

Одною з найважливіших установ, яка надає допомогу іноземним студентам, є відділ міжнародних зв'язків (**Akademisches Auslandsamt – AAA або International Office**). Тут студенти отримають відповіді на запитання стосовно навчальних програм, умов вступу, підготовки до навчання, фінансових питань тощо. Їм допоможуть знайти житло та правильно оформити необхідні документи для перебування у Німеччині.

Підготовка до навчання за кордоном потребує багато часу. Тому вам краще принаймні за півроку (краще навіть за рік) до початку навчання встановити контакт із відділом міжнародних зв'язків обраного університету.

Студентський парламент, студентський комітет і студентські представництва

Для захисту інтересів студентів існують різноманітні спеціальні організації. Один раз на рік всіма студентами ВНЗ обирається Студентський парламент (**StuPa**). Студентський парламент в свою чергу обирає представників Загального студентського комітету (**ASTA**) або Ради студентів (вона може називатися по-різному) - найвищий орган студентства. Рада студентів представляє інтереси студентів при визначенні політики ВНЗ і піклується про соціальні й культурні потреби студентів. Студенти окремих факультетів до того ж обирають свої студентські представництва, які представляють інтереси студентів на рівні факультету.

Ректор, президент і сенат

ВНЗ управляється ректором або президентом, кількома проректорами або віце-президентами та канцлером. Академічний сенат відповідає за загальні університетські питання в сфері науки, викладання та навчання. Він складається з обраних представників усіх членів ВНЗ, тобто, до його складу входять також студенти та ненаукові співробітники.

Вищі навчальні заклади Німеччини

Плата за навчання в німецьких ВНЗ

- Навчання платне
- Навчання платне при перевищенні стандартного строку навчання
- Навчання безкоштовне

Станом на квітень 2009 р.

На шляху до ВНЗ

Допуск до навчання

Підтвердження достатньої підготовки до навчання

Право на допуск до навчання у німецькому ВНЗ

Якщо ви хочете навчатись в одному з німецьких ВНЗ, ви маєте пред'явити свідоцтва про отриману освіту, які необхідні для допуску до навчання у німецьких ВНЗ. Особливо здібні пошукачі в галузі мистецтва можуть бути допущені до навчання і без таких сертифікатів. В будь-якому випадку, дуже важливо своєчасно ознайомитися з умовами вступу на кожну конкретну програму кожного ВНЗ.

Як правило, українські абітурієнти не можуть вступати до німецьких ВНЗ одразу після закінчення школи, їм необхідно засвідчити успішне навчання протягом двох років в українському ВНЗ. Як альтернатива, після завершення одного року навчання в українському ВНЗ студенти можуть вступати до підготовчих коледжів, які існують при німецьких університетах та протягом року готують до навчання у німецьких ВНЗ.

Більш докладну інформацію про те, як оцінюються у Німеччині освітні сертифікати та навчальні заклади

різних країн, ви можете знайти на веб-сторінці www.anabin.de.

TestAS для іноземних студентів

У 2007 році було запроваджено тест, який дає змогу іноземним абітурієнтам перевірити, чи відповідають їхні пізнавальні здібності вимогам для навчання за певною спеціальністю у Німеччині. Тест для іноземних студентів TestAS можна скласти кожної весни в одному з 350 центрів TestDaF в усьому світі (див. www.testdaf.de). Результат тесту допоможе вам реально оцінити, чи зможете ви навчатись в одному з німецьких ВНЗ. Крім того, добре складений тест підвищує ваші шанси отримати місце для навчання у Німеччині. .

Тест складається з трьох частин: короткого мовного тесту (німецька або англійська), тесту на знання загальноосвітніх предметів та тестових модулів за спеціальністю. Наразі існують тестові модулі з економіки і технічних наук. Проте, цей тест не замінює визнаних мовних тестів, які дають право допуску до навчання.

Іспит на встановлення знань та підготовчий коледж

Якщо ваших сертифікатів про отриману освіту недостатньо для

початку навчання, замість свідоцтва про завершення одного або двох років навчання у себе на батьківщині ви можете, за певних умов, скласти так званий Іспит на встановлення знань (**Feststellungsprüfung**) в одному з підготовчих коледжів Німеччини. Успішне складання іспиту засвідчує те, що ви маєте необхідний рівень знань для навчання за певною спеціальністю.

Іспит складається з багатьох предметів, які важливі для вашого фаху. Якщо ви хочете вивчати, наприклад, медицину, у вас перевірятимуть знання з біології, хімії та фізики. Складовою частиною іспиту на встановлення знань є мовний тест, рівень складності якого орієнтується на вимоги для навчання у ВНЗ.

Підготовчі коледжі (**Studienkolleg**) при університетах та університетах прикладних наук пропонують різноманітні підготовчі курси для абітурієнтів за різними напрямками: технічні, природничі, медичні, суспільні, економічні, гуманітарні курси тощо. Кожен може підібрати собі курс в залежності від обраної спеціальності.

На цих курсах викладаються предмети, які будуть перевірятися на іспиті на встановлення знань. Пропонуються також інтенсивні курси. Передумовою для участі у підготовчих курсах є володіння німецькою мовою на рівні B1.

Навчання у підготовчому коледжі, як правило, безкоштовне, але необхідно сплачувати семестровий збір, так само, як і студентам університету, при якому існує коледж.

Сертифікат про достатній рівень володіння німецькою мовою

Робочою мовою в німецьких університетах є німецька мова, хоча іноземним студентам пропонується також багато англійських програм. Окрім відповідної освіти абітурієнтам необхідно засвідчити достатній рівень володіння німецькою мовою, який відповідає вимогам конкретної програми.

Іноземним абітурієнтам рекомендується, по можливості, вивчити німецьку мову ще у себе на батьківщині. У більшості федеральних земель університети пропонують мовні курси, які в деяких випадках є безкоштовними, але все більше університетів починають вводити плату за них. Кількість місць на курсах обмежена. Існують також позауніверситетські курси, які готують до навчання. Ці курси є платними. Абітурієнти мають, як правило, скласти тест для підтвердження знання німецької мови. Початківцям наполегливо рекомендується відвідати підготовчий курс.

Для навчання в університеті або в університеті прикладних наук абітурієнти, які походять не з німецькомовних країн, не навчалися у підготовчому коледжі і не склали іспит на встановлення знань, мають скласти іспит **TestDaF** (Тест з німецької як іноземної) або **DSH** (Іспит з німецької мови для отримання іноземними абітурієнтами допуску до навчання у ВНЗ).

Абітурієнти звільняються від складання вище зазначених іспитів, якщо вони володіють:

Німецьким мовним дипломом II рівня (**DSD II**);

→ сертифікатами Гете-Інституту (**ZOP, das Kleine / das Große Deutsche Sprachdiplom**);

→ атестатом однієї з визнаних німецьких шкіл за кордоном.

Іспит «Німецька як іноземна» (TestDaF)

Іспит TestDaF можна скласти у ліцензованих центрах як у Німеччині, так і у 80 країнах у всьому світі. В Україні центри існують у Києві, Одесі та Полтаві.

Іспит оцінюється по трибальній шкалі (**TDN 3, 4 та 5**). Той, хто отримує середній бал (**TDN 4**), буде допущений до навчання без обмежень.

Складання іспиту в Україні коштує 130 євро, іспит проводиться 5 разів на рік.

На сторінці www.testdaf.de знаходиться список тестових центрів, строки здачі іспиту, а також корисні поради, як можна найкраще підготуватися до іспиту.

Іспит з німецької мови для отримання іноземними абітурієнтами допуску до навчання у ВНЗ (DSH)

Як правило, DSH можна скласти лише у Німеччині. Можливість скласти цей іспит пропонують багато університетів, як правило, він проводиться за 3-4 тижні до початку семестру.

Результати іспиту оцінюються по трибальній системі: **DSH-1, DSH-2 та DSH-3**. Той, хто хоче бути допущеним до навчання, має скласти цей іспит мінімум на **DSH-2**.

В деяких університетах цей іспит можна скласти безкоштовно, але його вартість може складати і до 150 євро. Дату складання іспиту кожен університет визначає самостійно.

Більшість університетів пропонують підготовчі курси для складання DSH. Ці курси є, як правило, платними, в різних університетах ціна може відрізнятися.

Часто для участі в курсі необхідно мати певний рівень володіння мовою.

Подальша інформація

www.daad.de/zulassung

В цій рубриці ви дізнаєтеся, чи можете ви одразу вступити на навчання до німецького університету, чи вам необхідно буде перед цим ще скласти іспит на встановлення знань.

www.deutsch-lernen.net

Інформація про навчальні методи онлайн, матеріали, заклади, що пропонують мовні курси, та інформація про всі визнані іспити з німецької мови.

www.anabin.de

Інформаційна система з визнання іноземних освітніх дипломів; інформацію про свою країну ви знайдете за допомогою опції «Land wählen».

www.goethe.de/ins/ua/kie/deindex.htm

Веб-сторінка Гете-Інституту у Києві з інформацією про різні мовні дипломи.

www.studienkollegs.de

Веб-сторінка Комітету директорів підготовчих коледжів німецьких університетів.

www.testas.de

Веб-сторінка з докладною інформацією про тест для іноземних студентів (TestAS).

www.fadaf.de

Веб-сторінка Фахової спілки «Німецька як іноземна» з інформацією про мовні іспити, огляд інституцій, які пропонують курси німецької мови.

www.sprachnachweis.de

Інформація про мовні іспити та мовні сертифікати для навчання у Німеччині.

www.deutsch-uni.com

Інтерактивна навчальна платформа з навчальним матеріалом для вивчення німецької мови, а також для вивчення культури та ознайомлення з повсякденним життям Німеччини.

Подання документів на вступ та зарахування на навчання

Подання документів на вступ до ВНЗ: безпосередньо або через uni-assist

В багатьох випадках іноземні абітурієнти мають подавати заявки на навчання безпосередньо до відділу міжнародних зв'язків або у студентський секретаріат обраного ВНЗ. Необхідну аплікаційну форму ви можете отримати на сайті обраного університету. Окрім аплікаційної форми потрібно подати також і інші документи. Як правило, до них належать завірена копія атестату з перекладом, а також мовний сертифікат. Крім того, ви маєте подати автобіографію та вказати спосіб фінансування запланованого навчання. ВНЗ розглядає вашу заяву лише в тому випадку, коли наявні усі документи. Строк подання документів спливає за кілька місяців до початку семестру, тому вам слід заздалегідь зв'язатися з відділом міжнародних зв'язків, щоб встигнути зібрати усі необхідні документи.

Понад 90 німецьких університетів приймають документи лише після попередньої обробки службою **Uni-assist** (установа, що обробляє заяви на навчання від іноземних студентів). Перевага для іноземних абітурієнтів: надіславши до Uni-assist лише один комплект документів на вступ, ви можете вказати одразу декілька різних ВНЗ. Uni-assist швидко перевіряє документи та

одразу повідомляє, якщо комплект документів є неповним. Якщо усі документи наявні і формальні передумови для навчання виконані, заяви надсилаються до ВНЗ. Абітурієнти з України мають сплатити за обробку першої заяви до одного університету 55 євро, обробка заяви до кожного наступного університету коштує 15 євро. Додаткова інформація: www.uni-assist.de

Німецькі ВНЗ при наданні місця для навчання приділяють все більшу увагу кваліфікації абітурієнтів. Відбіркові критерії можуть відрізнятися в залежності від ВНЗ і федеральної землі, про них можна дізнатися безпосередньо у ВНЗ. Певна частина навчальних місць виділяється іноземним абітурієнтам, які в процесі зарахування до університету не прирівнюються до німецьких пошукачів (сюди належать і українці).

Зарахування (Immatrikulation)

Після того, як відділ міжнародних зв'язків видав вам допуск до навчання, ви можете бути зараховані до ВНЗ. Зверніть увагу, що строки для зарахування зазвичай короткі і часто вам необхідно особисто з'явитися у ВНЗ.

Для зарахування ви маєте взяти з собою певні документи, наприклад, медичну страховку та квитанцію про сплату семестрового внеску. Про інші вимоги ви можете дізнатись у відділі міжнародних зв'язків. Підтвердження про зарахування ви отримаєте через деякий час поштою.

Як зарахований студент ви можете відвідувати лекції, скласти іспити та здобути академічний ступінь. У вас з'являється доступ до бібліотеки ВНЗ, спортивних майданчиків,

комп'ютерних класів та право участі у виборах до студентського парламенту.

Додаткова інформація

www.daad.de/zulassung

В цій рубриці ви отримаєте інформацію про допуск до навчання в Німеччині та зможете завантажити необхідні апікаційні форми.

Умови в'їзду та перебування у Німеччині

Віза та дозвіл на проживання

Для в'їзду до Німеччини українські студенти і абітурієнти потребують національну візу. Для тривалого перебування необхідний дозвіл на проживання.

Віза для подання заявки на навчання

Той, у кого ще немає допуску до навчання в класичному університеті або університеті прикладних наук, може подавати до одного з німецьких іноземних представництв у своїй країні документи на отримання візи з метою вступу на навчання у Німеччині. Веб-сторінка Посольства ФРН у Києві - www.kiew.diplo.de. Віза відкривається на три місяці і дає вам можливість ознайомитись з системою освіти у Німеччині і належним чином підготуватись до отримання допуску до навчання. Якщо цього часу недостатньо, тривалість перебування може бути продовжена максимально до шести місяців. Якщо ви протягом цього часу отримаєте допуск до навчання в університеті або підготовчому коледжі, ви можете подавати заявку на отримання дозволу на перебування.

Порада

В жодному разі не приїздіть як турист. Туристичну візу потім не можна буде переоформити на візу для навчання або на візу для подання заявки на навчання.

Віза з метою навчання

Якщо ви отримали допуск до навчання у ВНЗ або у підготовчому коледжі, вам потрібна віза для перебування з метою навчання. Як правило, для подання заявки на таку візу, окрім заповненої анкети посольства, необхідні:

- Допуск до навчання або підтвердження від університету про можливість отримання допуску до навчання
- Довідка про медичне страхування
- Довідка про фінансове забезпечення
- Документ про вашу академічну успішність
- Сертифікат про знання німецької мови або інформація про запланований мовний курс у Німеччині.

Віза з метою навчання відкривається, як правило, на три місяці. Якщо ваше перебування з метою навчання триватиме довше, вам необхідно буде отримати дозвіл на проживання в одному з Відомств у справах іноземців (**Ausländerbehörde**) за місцем проживання у Німеччині.

Дозвіл на перебування

У більшості випадків перебування з метою навчання або відвідування підготовчого коледжу триває більше трьох місяців, тому вам необхідно подати заявку на отримання дозволу на перебування до Відомства у справах

іноземців за місцем вашого навчання. Дозвіл видається спочатку на два роки і за умови успішного навчання може продовжуватися щоразу максимально на два роки.

Для отримання дозволу на перебування потрібно пред'явити допуск до навчання від одного з німецьких ВНЗ, довідку про медичне страхування та довідку про наявність достатнього фінансування.

Після успішного завершення навчання в Німеччині ви можете подати заявку на отримання дозволу на перебування для пошуку роботи строком на один рік. Для цього вам необхідно засвідчити, що у вас є достатньо грошей на проживання, а також те, що ви наполегливо займаєтесь пошуком роботи за вашою спеціальністю. Слід зауважити, що під час надання робочого місця перевага надається німецьким кандидатам або рівноправним їм претендентам з країн ЄС та Швейцарії. Якщо вам вдалось знайти робоче місце, ви отримаєте дозвіл на перебування, який дає вам право на трудову діяльність у Німеччині.

Фінансові передумови

Перед початком навчання ви маєте засвідчити свою спроможність самостійно фінансувати своє перебування. Як правило, така довідка подається вже при оформленні візи або найпізніше при оформленні дозволу на проживання. Як правило, вимагається наявність 7608 євро на рік з розрахунку 634 євро на місяць. В деяких федеральних землях ця сума може бути іншою. Довідка про платоспроможність може бути замінена документом про отримання

стипендії, довідкою про доходи або власність батьків, наданням банківської гарантії певної фінансової установи або іншими гарантіями. Детальну інформацію ви можете отримати в одному з німецьких іноземних представництв або відомствах у справах іноземців у Німеччині.

Медичний огляд

Якщо ви подаєте заявку на візу, за певних умов, вам потрібно пред'явити довідку про стан здоров'я. Інформацію про це ви отримаєте в німецьких іноземних представництвах.

Може статися, що вам доведеться пред'явити довідку про стан здоров'я, якщо ви захочете продовжити ваш дозвіл на перебування. Умови можуть змінюватись залежно від федеральної землі. Докладну інформацію ви можете отримати у відомствах у справах іноземців за місцем навчання.

Робота і навчання

Студенти з України мають право працювати максимум 90 повних або 180 неповних днів впродовж календарного року. Перевищення цього строку потребує дозволу Федеральної служби працевлаштування (**Bundesagentur für Arbeit**) та Відомства у справах іноземців (**Ausländerbehörde**) за місцем проживання. Робота в університеті можлива без часових обмежень, але про неї потрібно повідомити відомство у справах іноземців. Воно вирішує, чи розцінюється така діяльність як студентська робота за сумісництвом. Про детальні умови трудового права можна дізнатись у відділі у справах іноземних студентів вашого ВНЗ.

Подальша інформація

www.daad.de/deutschland

У рубриці «Життя у Німеччині / практичні поради» ви знайдете багато корисних порад.

<http://www.kiew.diplo.de>

Веб-сторінка Посольства Німеччини у Києві з інформацією про візові передумови.

Витрати, грошові збори, можливості підтримки

Скільки коштує навчання

Прожитковий мінімум

Німеччина, в порівнянні з іншими європейськими країнами, є недорогою країною: ціни на продукти, проживання та витрати на дозвілля знаходяться на середньому рівні. Порівняно зі скандинавськими країнами ціни в Німеччині видаються навіть відносно низькими.

Скільки коштів в середньому потребує студент у Німеччині на місяць, сказати важко. Кількість витрат відрізняється в різних містах та залежить значною мірою від індивідуальних потреб студента. Студенти, які не проживають разом зі своїми батьками, мають в своєму розпорядженні близько 770 євро на місяць. Той, хто небагато витрачає на оренду житла та живе скромно, може обійтись і 600 євро на місяць.

Найбільшу частину щомісячних витрат складає плата за оренду житла. Проте ціни на оренду дуже відрізняються. Студенти платять, в залежності від місця навчання, щомісячно від 185 до 345 євро за проживання. В таких великих містах, як Гамбург, Мюнхен або Франкфурт-на-Майні ціни на оренду житла є вищими, ніж в менших містах. Той, хто хоче заощадити, знімає житло в суборенду або шукає кімнату в гуртожитку.

Студенти користуються значними знижками при оплаті квитків до театрів, музеїв та інших закладів культури. Власники «семестрових квитків» звільнюються від додаткової плати за користування громадським транспортом.

Семестрові внески та адміністративні збори

В Німеччині існує семестровий збір, який може бути різним в залежності від ВНЗ. Він стягується навчальним закладом та включає:

- «соціальний збір»: збір за користування послугами організацій соціального піклування для студентів, такими як їдальня, кафе, гуртожиток або спортмайданчики – це складає приблизно 100 євро;
- збір на фінансування органів студентського самоврядування, наприклад, студентського парламенту;
- плата за «семестровий квиток» (не в усіх ВНЗ). Семестровий квиток дає право на проїзд в автобусах, трамваях, метро та в потягах приміського сполучення без подальших витрат – вартість може бути від 25 до 150 євро.

Крім того, в деяких федеральних землях стягується адміністративний збір у розмірі 50-75 євро, залежно від ВНЗ.

Плата за навчання

Більшість німецьких ВНЗ фінансуються з боку держави. В таких навчальних закладах навчання є безкоштовним або ж передбачає невелику плату за навчання – до 500 євро у семестр. Оскільки закони, що стосуються оплати навчання, залежать від федеральної землі, та в цій сфері часто відбуваються зміни, рекомендується отримати точну

інформацію про наявність та розмір плати за навчання у бажаному ВНЗ (див. також стор. 13). Правила можуть бути зовсім різними:

- В деяких федеральних землях навчання є платним. Це означає: кожен студент має платити до 500 євро на семестр.
- В деяких федеральних землях за навчання мають платити лише ті, хто перевищує стандартний час навчання або здобуває другу освіту.
- І, зрештою, існують федеральні землі, де навчання лишається безкоштовним.

Аспіранти майже в усіх ВНЗ Німеччини звільнені від плати за навчання.

Актуальний огляд розміру плати за навчання в різних федеральних землях ви знайдете тут: www.studis-online.de/StudInfo/Gebuehren.

Медичне страхування та страхування від нещасних випадків

Тим, хто хоче навчатись у Німеччині, необхідно мати медичну страховку, а також сплачувати внески за страхування на випадок необхідності постійного догляду (*Pflegeversicherung*).

Існує два види медичного страхування: державне медичне страхування та приватне медичне страхування. Якщо на початку навчання вам не виповнилося 30 років або ваше навчання за фахом не перевищує 14 семестрів, ви можете застрахуватися у державній лікарняній касі, яка пропонує студентам особливо вигідні тарифи. Страховий внесок, включаючи страхування на випадок необхідності

постійного догляду, складає 55 євро щомісячно. Державні лікарняні каси не укладають угоди з аспірантами, за винятком тих, хто був вже застрахований принаймні протягом року (наприклад, ще як студент).

Страхування від нещасних випадків студентам укласти не обов'язково. За законом, вони вже застраховані від нещасних випадків під час навчання або по дорозі до ВНЗ. Додаткове страхування може бути корисним, якщо ви, наприклад, професійно займаєтесь спортом.

Подальша інформація

www.daad.de/deutschland

Актуальна інформація про витрати на навчання та проживання

www.deutsche-sozialversicherung.de

Пояснення щодо п'яти стовпів німецької системи соціального страхування: страхування від хвороб, нещасних випадків, безробіття, а також на випадок необхідності догляду та на пенсійне забезпечення

www.internationale-studierende.de

Веб-сторінка Німецької служби соціальної підтримки студентів з інформацією про оплату навчання, правові положення щодо перебування та працевлаштування іноземців, страхування тощо.

www.studis-online.de/StudInfo/Gebuehren

Портал для студентів, що містить, поміж іншого, інформацію про плату за навчання, стипендії та інші фінансові питання

Можливості фінансування

Стипендії

Іноземні студенти можуть отримувати стипендії від численних організацій, наприклад, від DAAD або політичних фондів, релігійних спільнот або бізнесових організацій. Деякі ВНЗ також пропонують певні види стипендій, наприклад, партнерським ВНЗ для студентів старших курсів або для аспірантів, які навчаються у аспірантському коледжі.

Передумовою отримання стипендії є в першу чергу **видатні успіхи у навчанні та активна участь у політичному або соціальному житті**; соціальне становище не має при цьому великого значення.

Робота під час навчання

Якщо ви хочете навчатися у Німеччині, ви маєте довести, що маєте достатньо грошей для перебування у Німеччині. Тобто, очікується, що ви не будете працювати під час навчання. Якщо ж ви все таки хочете трошки заробити, вам дозволяється офіційно працювати 3 місяці повний день або 6 місяців по півдня впродовж календарного року. Знайти роботу можна у агенціях по працевлаштуванню, місцевих газетах або на дошках оголошень у ВНЗ або їдальнях. Можливості працевлаштування для студентів є дуже обмеженими.

Окрім певних переваг робота під час навчання приносить і певні ризики. Слід враховувати, що час, витрачений на роботу, подовжує строк навчання у ВНЗ. У тих федеральних землях, де

за перевищення стандартного часу навчання потрібно платити додаткові збори, це може дорого обійтися.

Подальша інформація

www.funding-guide.de

Стипендійна база даних з інформацією про всі стипендії DAAD та інших організацій

www.arbeitsagentur.de

Веб-сторінка Федеральної агенції з працевлаштування, що містить вакансії та спеціальні поради для студентів та випускників

www.auswaertiges-amt.de

Веб-сторінка Міністерства іноземних справ з адресами закордонних представництв, де ви знайдете інформацію про стипендії

www.begabtenfoerderung.de

Веб-сторінка Асоціації відділів сприяння обдарованим ФРН

Поради на початку навчання

Проживання

Той, хто навчається у Німеччині, має самостійно подбати про місце проживання. Студентські містечка, як у інших країнах, де студенти можуть проживати на території університету, зустрічаються у Німеччині рідко, наприклад, в приватних ВНЗ.

Через те, що житла за доступною ціною поблизу університету небагато, вам слід подбати про нього заздалегідь.

У відділі міжнародних зв'язків вашого ВНЗ або на його Інтернет-сторінці ви можете отримати корисну інформацію щодо пошуку житла та дізнатись, де можна знайти актуальні пропозиції.

Помешкання на перші дні

Якщо для пошуку квартири вам довелося приїхати до вашого майбутнього місця навчання, вам необхідно знайти тимчасове житло. В деяких ВНЗ студентські профкоми та університетські спільноти пропонують вигідні можливості для тимчасового проживання тим, хто займається пошуком постійного житла. В приватних пансіонатах ви можете зняти кімнату приблизно за 15 євро на добу, включаючи сніданок. На молодіжних базах (www.jugendherberge.de) проживання

зі сніданком в кімнаті з декількома ліжками коштує приблизно 12-24 євро на добу.

Однак передумовою для цього є членство в німецькій спілці молодіжних баз або у одній зі спілок Міжнародної федерації молодіжних гостелів. (12 євро на рік, ваш вік не має перевищувати 26 років).

Студентські гуртожитки

Студентські профкоми, як і конфесійні та приватні організації, побудували гуртожитки майже в усіх ВНЗ. Вони пропонують, як правило, недороге житло.

Існують одно- та двомісні апартаменти, а також кімнати у колективно орендованій квартирі. Ці кімнати, як правило, мебльовані і в них є дешевий доступ до Інтернету. В багатьох житлових будинках є місця для проведення вільного часу, якими можуть користуватися усі мешканці. Часто також надаються пральні машини, за використання яких потрібно сплачувати окремо. На жаль, отримати кімнату у гуртожитку часто буває важко. Якщо ви хочете проживати у гуртожитку, вам слід одразу після отримання допуску до навчання подати заявку на отримання кімнати. Що раніше ви це зробите, то вищими будуть ваші шанси.

Особливі послуги студентського профкому

Багато студентських профкомів за допомогою додаткових послуг полегшують іноземним студентам, які проживають у їхніх гуртожитках, початок навчання. Вони надають тьюторів, які допомагають першокурсникам у повсякденному житті: при спілкуванні із адміністративними органами, у вирішенні проблем із сусідами або в питаннях навчання та проведення вільного часу.

Спеціальний сервісний пакет включає, окрім кімнати у гуртожитку, також семестровий збір, медичне страхування, посуд, постіль та коштів, в залежності від послуг, від 185 до 358 євро на місяць. Крім того, студентські профкоми пропонують іноземним студентам власний доступ до мережі Інтернет.

www.internationale-studierende.de

Приватний ринок житла

Багато студентів знаходять собі квартиру або кімнату на ринку житла. Вони знімають квартиру, кімнату у колективно орендованій квартирі (Wohngemeinschaft) або знімають житло у суборенду (Untermiete). Особи, що проживають у колективно орендованій квартирі, ділять між собою витрати на оренду, плату за телефон та Інтернет. Суборенда відбувається, коли особа здає в оренду іншій особі частину свого орендованого житла. Пошук житла ви можете розпочати вже під час перебування у себе на батьківщині. Деякі агенції з пошуку житла спеціалізуються на житлі для студентів та надають інформацію на цю тему в Інтернеті:

www.mitwohnzentrale.de
www.homecompany.de

www.studenten-wg.de
www.studenten-wohnung.de

Якщо ви не змогли знайти місце для проживання через Інтернет, вам доведеться приїхати до Німеччини та шукати житло на місці. Основні пропозиції можна знайти у щоденних газетах (переважно у суботніх випусках), журналах та студентських газетах. Придбайте ці видання якомога раніше, оскільки вигідні пропозиції швидко зникають. В університеті в студентському профкомі, в кафетерії або на дошках оголошень (так званих „**Schwarzes Brett**“) розміщуються оголошення про вільні квартири або кімнати.

Порада

В Німеччині ціни на житло можуть вказуватися по-різному. Зверніть увагу при порівнянні цін, що саме входить в плату за житло: плата за користування приміщенням (**Kaltmiete**) чи також користування водою, прибирання вулиці та вивезення сміття (**Warmmiete**).

Ви можете також скористатися послугами професійного маклера, проте це обійдеться вам у суму, що дорівнює трьом щомісячним орендним платам.

Планування навчання

Той, хто хоче навчатись у Німеччині, має вміти працювати самостійно. Навчальні плани дають багато простору для вільної організації навчання (це стосується передусім навчання в університеті). Це, звичайно, також означає, що ви маєте активно проявляти ініціативу та бути дисциплінованими, щоб

досягнути вашої навчальної мети. Тому дуже важливо заздалегідь ґрунтовно ознайомитись зі структурою навчання.

Порядок навчання та розклад занять

Точна інформація про порядок навчання та складання іспитів надзвичайно важлива для початку навчання. Частково її можна знайти в Інтернеті або отримати від вашого майбутнього ВНЗ. Кожен ВНЗ оприлюднює щосеместра розклад занять за усіма спеціальностями. Часто на окремих факультетах та за окремими спеціальностями існує коментований розклад занять. Його можна знайти на веб-сторінках майже кожного німецького ВНЗ. Коментований розклад занять містить детальну інформацію про семінари, курси та лекції, а також списки літератури, необхідної для підготовки до семестру. Тимчасові зміни у навчальному плані оприлюднюються на так звані «чорних дошках» на вашому факультеті. Там же розміщені списки, куди ви можете внести своє прізвище, щоб взяти участь у певних лекціях та семінарах.

Консультації та підтримка

На початку семестру проводяться вступні семінари для першокурсників з Німеччини та 3-за кордону. Ці семінари організуються студентським профкомом та студентськими об'єднаннями. На них можна отримати консультацію про організацію ВНЗ та структуру вашої навчальної програми.

Крім того, відділи міжнародних зв'язків (**Akademisches Auslandsamt - AAA**) організують вступні семінари для

іноземних студентів. Ці семінари є дуже важливими для планування навчання, тому ні в якому разі не пропустіть його! Запрошення на нього ви отримаєте разом із допуском до навчання.

Якщо виникають додаткові питання щодо навчання, одразу зв'яжіться з відповідним органом вашого факультету, передусім, з адміністрацією та консультативним відділом студентського представництва (**Studienberatung der Fachschaft**).

Відповіді на загальні запитання, такі як зміна навчальної програми, організація роботи ВНЗ, підтримка жінок, ви отримаєте у міжвідомчому консультативному відділі (**Zentrale Studienberatung**).

В деяких ВНЗ існують спеціальні допоміжні програми. Німецькі студенти допомагають початківцям 3-за кордону пристосуватися до навчання та нового місця проживання. Використайте цю можливість, якщо вона існує у вашому ВНЗ. Таким чином, ви зможете швидше та простіше вирішувати всі проблеми.

Студентське життя

У ВНЗ можна не лише навчатися, пропонується також безліч можливостей проведення вільного часу. Початок семестру зазвичай супроводжується вечірками, які організуються студентським профкомом. Спортивні пропозиції також користуються великим попитом (футбол, вітрильний спорт, йога). Участь здебільшого безкоштовна. Для творчих особистостей пропонуються різноманітні театральні гуртки, хор, оркестр або університетське радіо.

Деякі профкоми організують постійні місця зустрічей (**Stammtisch**), де ви можете познайомитись з іншими студентами та поспілкуватись на різні теми.

За межами ВНЗ в багатьох містах Німеччини ви матимете різноманітні можливості проведення вільного часу. Інформацію про це ви знайдете в щоденних газетах, журналах та у студентських газетах. Відділи міжнародних зв'язків часто оприлюднюють програми з особливими пропозиціями проведення вільного часу для іноземних студентів (екскурсії в робочі та вихідні дні, вечори зустрічей).

Студентські спільноти

У більшості міст існують протестантські та католицькі студентські спільноти. Передусім у великих ВНЗ можна знайти групи іншого віросповідання. Оскільки спільноти зацікавлені в спілкуванні з людьми інших культур та віросповідань, вони відкриті також для прибічників інших конфесій. Університетські спільноти проводять богослужіння, запрошуюють на відкриті дискусії та пропонують різноманітні заходи у вільний час.

Навчання у Німеччині

Інформаційний центр DAAD у Києві

DAAD

Deutscher Akademischer Austausch Dienst
German Academic Exchange Service